

mun. Chișinău, str. P. Rareș, nr.18,
Republica Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+ 373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Chișinău, P.Rareș, 18 street,
Republic of Moldova, MD-2005,
tel./fax:(+373 22) 218768
e-mail: info@csj.md

Nr. 2rac-312/19 din 09.12.2019

**Dlui Vladimir Țurcan
Președintele Curții Constituționale a RM**

Prin prezenta, în baza încheierii din 04 decembrie 2019, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție Vă expediază sesizarea administratorului Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, privind controlul constituționalității prevederilor art. 16 alin. (1) lit. j) Cod civil / art. 11, lit. k) Cod civil (în redacția Legii nr. 1107-XV din 06.06.2002)..

Anexă: copia încheierii din 04 decembrie 2019 pe 7 pagini, cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate adresată Curții Supreme de Justiție cu anexă pe 7 pagini, sesizarea adresată Curții Constituționale a RM pe 13 pagini.

Cu respect,

**Vicepreședintele Colegiului civil,
comercial și de contencios administrativ al
Curții Supreme de Justiție**

Oleg Sternioală

Ex: T.Bradu

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA		
Intrare Nr.	2179	
"10"	"12"	2019

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușeanu nr. 28,
mun. Chișinău. MD - 2004
Republica Moldova

**SESIZARE
PRIVIND EXCEPȚIA DE NECONSTITUȚIONALITATE**

- prezentată în ordinea art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituție

- Prezenta sesizare este un document juridic și poate afecta drepturile și obligațiile dumneavoastră.

I - AUTORUL SESIZĂRII

1. Nume/Denumire: VERDEȘ

2. Prenume: MARINA

3. Funcția: administrator a societății comerciale «PROMEDITATIO» Societatea cu răspundere limitată.

4. Adresa: str. Nicolai Zelinski nr.5/1, mun. Chișinău, MD - 2032, Republica Moldova.

5. Tel./Fax: .....

6. Numele și prenumele reprezentantului:.....

7. Ocupația reprezentantului: .....

8. Adresa reprezentantului: .....

9. Tel. .... 10. Fax: .....

11. ....

II - OBIECTUL SESIZĂRII

12. Prezenta sesizare are ca obiect de examinare exercitarea controlului constituționalității dispozițiilor art. 16 alin.(1) lit.j) din Codul civil. Textul de lege criticat având următorul cuprins:

Articolul 16 Codul civil al Republicii Moldova (publicat : 01.03.2019 în Monitorul Oficial Nr. 66-75)

Metodele de apărare a drepturilor civile

(1) Apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin: [...]

j) neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică;

III - CIRCUMSTANȚELE LITIGIULUI EXAMINAT DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ

13. La data de 17 iunie 2010 S.R.L."Promeditatio" a depus la Judecătoria Economică de Circumscripție cererea de chemare în judecată împotriva S.R.L.Sandex-Tehno privind apărarea dreptului de proprietate. La data de 23.11.2010 reclamantul a înaintat cerere de completare și concretizare a acțiunii împotriva părților "Sandex-Tehno" S.R.L., "Viromex-Com" S.R.L. și "Maran" S.R.L, solicitând:

1. recunoașterea ca fiind neautorizate și ilegale construcțiile cu nr.cad.0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07, 0100110.005.08, amplasate în mun.Chișinău, str.Sarmizegetusa,12/1;
2. declararea nulă a înregistrării dreptului de proprietate al SRL Maran asupra construcțiilor cu nr.cad.0100110.005.01-08 și terenului cu nr.cad.0100110.005, amplasate în mun.Chișinău, str.Sarmizegetusa, 12/1;
3. declararea nulă a Contractului nr.1306 de vânzare-cumpărare a complexului imobiliar din str.Sarmizegetusa,12/1, mun.Chișinău, încheiat la 09.04.2004 între Maran SRL și Viromex-Com SRL;
4. declararea nulă a Contractului nr.679 de vânzare-cumpărare a complexului imobiliar din str.Sarmizegetusa,12/1, mun.Chișinău, încheiat la 30.04.2009 între Viromex-Com SRL și Sandex-Tehno SRL;
5. radierea,din Registrul bunurilor imobile, a tuturor drepturilor reale și grevărilor referitoare la imobilele din str.Sarmizegetusa, 12/1: construcțiile cu nr.cad.0100110.005.01-08 și terenul cu nr.cad.0100110.105;
6. recunoașterea dreptului de posesie și folosință al SRL Promeditatio asupra lotului de teren cu suprafața de 0,153 ha din str.Sarmizegetusa,12/1, mun.Chișinău;
7. recunoașterea lotului de teren cu suprafața de 0,153 ha din str.Sarmizegetusa,12/1, mun.Chișinău, ca parte componentă a terenului aferent construcțiilor cu nr.cad.0100110.214.01 și 0100110.214.02 din str.Sarmizegetusa,12, mun.Chișinău – fapt care să servească drept temei de înregistrare în Registrul bunurilor imobile, de către organul cadastral competent, a suprafeței modificate a terenului aferent cu nr.cad.0100110.214, utilizat în procesul tehnologic de către S.R.L.,Promeditatio", egală cu 1,4046 ha;
8. obligarea SRL Maran, SRL Viromex-Com, SRL Sandex-Tehno să nu creeze obstacole societății Promeditatio SRL în posesia și folosința complexului imobiliar din str.Sarmizegetusa,12, mun.Chișinău, compus din construcțiile cu nr.cad.0100110.214.01; 0100110.214.02 și terenul aferent, utilizat în procesul tehnologic, cu suprafața totală de 1,4046 ha;
9. obligarea SRL Maran să demoleze construcțiile neautorizate cu nr.cad.0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07, 0100110.005.08, amplasate în mun.Chișinău, str.Sarmizegetusa,12/1.

În motivarea acțiunii reclamantul a invocat, inter alia, că procesul-verbal de recepție finală a pieței din str.Sarmizegetusa,12 (complex imobiliar a cărei radiere din RBI a fost solicitată) reprezintă un act administrativ fără dată, număr și, cel mai agravant - fără conținut. Și agravant este că prin Decizia nr.10/62 din 15.05.1998, Primăria mun.Chișinău a aprobat respectivul proces-verbal privind recepționarea obiectivului Piața agricolă cu încăperi comerciale, suprafața totală 255 m.p., din str.Sarmizegetusa,12/1 (pct.1.7), deși respectivul proces-verbal reprezintă o încălcare flagrantă a prevederilor Regulamentului din 23.05.1996.

Astfel, reclamantul a invocat lipsa de orice fundament și forță legală a Procesului-verbal de recepție finală a pieței agricole din str.Sarmizegetusa,12/1, precum și a pct.1.7 al Deciziei Primăriei mun.Chișinău nr.10/62 din 15.05.1998, ceea ce, în rezultat, generează invaliditatea înregistrării dreptului S.R.L.Marana asupra construcțiilor neautorizate din str.Sarmizegetusa 12/1.

La 22 februarie 2011 instanța de fond a admis integral cererea de chemare în judecată, aplicând la soluționarea litigiului art.11 alin.(1) lit.k) Cod civil în vigoare până la 01.03.2019. Norma dată a fost păstrată de către legiuitor și în Codul civil în vigoare din 01.03.2019, având echivalentul (după renumerotație) – art.16 alin.(1) lit.j).

Astfel, instanța de fond a admis argumentele reclamantului conform cărora: ținând cont de forma agravată de invaliditate a procesului-verbal de recepție finală și deciziei din 15.05.1998 (pct.1.7), este iminent a fi declarată nulă înregistrarea dreptului de proprietate al SRL Maran asupra construcțiilor din str.Sarmizegetusa,12/1. Mai ales în contextul în care înscrierea respectivă se întemeiază în totalitatea ei pe acte administrative inexistente, în acest

sens nulitatea operînd total, iremediabil, adică conform principiului desființării integrale – principiu cristalizat în adagiile: *qui contra legem agit, nihil agit*, precum și *quod nullum est, nullum producit efectum*.

La 19 mai 2014 S.R.L.Sandex-Tehno a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 22 februarie 2011 solicitând repunerea în termen a apelului, admiterea acestuia și trimiterea la rejudecare a cauzei în instanța de fond.

La 21 mai 2014 S.R.L.Maran a depus cerere de apel împotriva hotărârii din 22 februarie 2011 solicitând repunerea în termen a apelului, admiterea acestuia și trimiterea la rejudecare a cauzei în instanța de fond.

La 13 decembrie 2018 Curtea de Apel Chișinău a dispus admiterea cererilor de apel declarate de S.R.L.Sandex-Tehno și S.R.L.Maran, casarea hotărârii instanței de fond din 22 februarie 2011 și adoptarea unei noi hotărâri privind respingerea, din lipsă de temeii, a cererii de chemare în judecată înaintate de S.R.L. "Promeditatio" către "Sandex-Tehno" S.R.L., "Viromex-Com" S.R.L. și "Maran" S.R.L., privind recunoașterea construcțiilor ca neautorizate, declararea nulității actelor juridice, radierea înscrierilor, recunoașterea dreptului de folosință asupra terenului aferent, înlăturarea obstacolelor în folosința și posesia complexului imobiliar privat, demolarea construcțiilor neautorizate.

Pentru a decide astfel, Colegiului Civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, prin decizia din 13 decembrie 2018, **a reținut în special că:**

- "Colegiul observă că prima instanță, în considerentele prin care a motivat soluția (nu și dispozitivul hotărârii), pentru a admite acțiunea și a justifica desființarea dreptului de proprietate al părților, a invocat din oficiu nulitatea absolută a următoarelor acte juridice: a Deciziei nr.16/17-5 din 20.06.1996, emisă de Primăria mun.Chișinău privind darea în arendă a lotului de pământ de 0,15 ha pentru un termen de 5 ani pârâtei Maran SRL; a contractului de arendă funciară nr.665/96 din 22.07.1996, încheiat în baza acestei decizii între Primăria Chișinău și Maran SRL; a pct.1.7 din Decizia nr.10/62 din 15.05.1998, emisă de Primăria mun.Chișinău cu privire la recepționarea obiectivelor și transmiterea lor la balanță; a Deciziei nr.9/19-8 din 26.04.1999, emisă de Primăria mun.Chișinău privind darea în arendă lotului de pământ de 0,16 ha pentru un termen de 25 de ani pârâtei Maran SRL; a contractului de arendă funciară nr.2008/99 din 28.07.1999, încheiat în temeiul acestei decizii între Primăria mun.Chișinău și Maran SRL; a Autorizației de construire nr.152/97 din 22.11.1997 eliberată de Primăria mun.Chișinău în beneficiul Maran SRL; a contractului nr.1276 din 07.04.2004 de vânzare-cumpărare a terenului aferent cu suprafața de 0,153 ha, încheiat între Primăria mun.Chișinău și Maran SRL" (fila nr.40 a deciziei)

- "În randul doi, contrar cerințelor legale, arătate la art.6 Cod civil (în redacția Legii nr.1107-XV din 06.06.2002), cu privire la inadmisibilitatea extinderii retroactive a legislației civile, judecătorul fondului a aplicat retroactiv prevederile art.217 din același cod și a invocat din oficiu nulitatea absolută a actelor civile și a dispus desființarea efectelor deja produse ale unor situații juridice stinse, care au avut loc sub imperiul Codului civil vechi din 1964.

În așa mod, ilegal, după expirarea unor intervale mari de timp cuprinse între 15 ani, în privința deciziei Primăriei mun.Chișinău nr.16/17-5 din 20.06.1996 și a contractului de arendă funciară nr.665/96 din 22.07.1996, încheiat în baza acestei decizii între Primăria mun.Chișinău cu Maran SRL, au fost din oficiu declarate nule acte cu caracter civil și, pe motive de subsecvență, la împlinire a aproximativă a 7 ani a fost declarată nulitatea absolută, a contractului nr.1276 din 07.04.2004 de vânzare-cumpărare a terenului aferent cu suprafața de 0,153 ha, încheiat între Primăria mun.Chișinău și Maran SRL." (fila nr.41 a deciziei)

Atenționez că, la caz, instanța de apel a stabilit că judecătorul fondului a aplicat asupra actelor și contractelor administrative sus enumerate nulitatea absolută prevăzută de art.11 alin.(1) lit.d) Cod civil (în vigoare până la 01.03.2019), iar instanța de fond a aplicat art.11 alin.(1) lit.k) Cod civil (în vigoare până la 01.03.2019), circumstanță expres menționată în hotărârea din 22 februarie 2011 (fila nr.8).

Conform art.11 Cod civil (în vigoare până la 01.03.2019): Metodele de apărare a drepturilor civile

"(1) Apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin:

- a) recunoașterea dreptului;
- b) restabilirea situației anterioare încălcării dreptului și suprimarea acțiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui;
- c) recunășterea nulității actului juridic;
- d) declararea nulității actului emis de o autoritate publică;
- e) impunerea la executarea obligației în natură;
- f) autoapărare;
- g) repararea prejudiciilor;
- h) încasarea clauzei penale;
- i) repararea prejudiciului moral;
- j) desființarea sau modificarea raportului juridic;

- k) neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică;
l) alte căi prevăzute de lege”.

Reiterez că în redacția Codului civil nou (în vigoare din 01.03.2019) normele stabilite la lit.d) și k) ale art.11 (marcate/sublinate) au fost menținute intacte, având numerotarea – art.16 alin.(1) lit.d) și j):

Articolul 16. Metodele de apărare a drepturilor civile

”(1) Apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin:

- a) recunoașterea dreptului;
- b) restabilirea situației anterioare încălcării dreptului și suprimarea acțiunilor prin care se încalcă dreptul sau se creează pericolul încălcării lui;
- c) constatarea sau, după caz, declararea nulității actului juridic;
- d) declararea nulității actului emis de o autoritate publică;**
- e) impunerea la executarea obligației în natură;
- f) autoapărare;
- g) repararea prejudiciului patrimonial și, în cazurile prevăzute de lege, a celui nepatrimonial;
- h) încasarea dobânzii de întârziere sau, după caz, a penalității;
- i) rezoluțiunea sau modificarea contractului;
- j) neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică;**
- k) alte căi prevăzute de lege”.

La 12 martie 2019 S.R.L.Promeditatio a declarat recurs asupra deciziei din 13 decembrie 2019, solicitând casarea integrală a acesteia și menținerea hotărârii din 22 februarie 2011.

La 24 iulie 2019 Colegiul Civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a RM a declarat admisibil recursul declarat de S.R.L.Promeditatio la 12.03.2019.

IV - EXPUNEREA PRETINSEI SAU A PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII

14. În opinia autorului excepției de neconstituționalitate, sintagma – ”Neaplicarea de către instanța de judecată” din textul art.16 alin.(1) lit.j) din Codul civil al RM, este neconstituțională și contravine dispozițiilor art. 20 - ”Accesul liber la justiție”, art.53 - ”Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică”, art. 23 alin. (2) - «Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle», implicit și principiilor consacrate de art. 1 alin. (3) - «Statul Republica Moldova» și art. 4 alin. (1) - «Drepturile și libertățile omului» din Constituția Republicii Moldova.

- având în vedere, că prin conținutul său, acest text de lege nu este formulat cu suficientă claritate și precizie, după cum a fost statuat imperativ și prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 23 octombrie 2010.

Consider, că redactarea normei legale criticate este neconstituțională, având în vedere și faptul că nu se precizează în mod clar ce implică inacțiunea judecătorului de neaplicare a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică.

Totodată, nici în cuprinsul acestui articol (art. 16 Cod civil) și nici în cuprinsul Codului civil, implicit și nici în literatura de specialitate - noțiunea de «neaplicare» nu este definită, așa fiind - textul criticat, nu respectă condițiile de calitate a legii.

Conform art. 23 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova - «Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative».

Potrivit art. 3 alin. (2) din Legea nr. 780 din 27 decembrie 2001, privind actele legislative - «Actul legislativ trebuie să respecte condițiile legalității, accesibilității, preciziei și, o dată intrat în vigoare, este executoriu și opozabil tuturor subiectelor de drept».

Pentru a oferi destinatarilor legii securitatea juridică, orice lege trebuie să îndeplinească anumite condiții de calitate. Exigența calității legii este conturată prin prisma principiului securității juridice în componența condițiilor de previzibilitate și claritate a legii.

Astfel, dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle sale, consacrat în art. 23 alin. (2) din Constituție, implică adoptarea de către legiuitor a unor legi accesibile, prevezibile și clare.

Pentru a corespunde celor trei criterii de calitate: accesibilitate, previzibilitate și claritate - norma de drept trebuie să fie formulată cu suficientă precizie, astfel încât să permită persoanei să decidă asupra conduitei sale și să prevadă, în mod rezonabil, în funcție de circumstanțele cauzei, consecințele acestei conduite. În caz contrar, cu toate că legea conține o normă de drept care aparent descrie conduita persoanei în situația dată, persoana poate pretinde că nu-și cunoaște drepturile și obligațiile. Într-o astfel de interpretare, norma ce nu corespunde criteriilor clarității este contrară art. 23 din Constituție.

Totodată, dată fiind imprecizia normei criticate, rezultă că una dintre metodele de apărare a drepturilor civile, consacrate la art.16 Cod civil, nu este eficientă, și astfel atrage ineficiența actului de justiție, limitând titularului (autor al sesizării) drepturile consacrate la art.20 și 53 ale Constituției.

Curtea Europeană în jurisprudența sa constantă a subliniat importanța asigurării accesibilității și previzibilității legii, instituind o serie de repere, pe care legiuitorul trebuie să le aibă în vedere pentru respectarea acestor exigențe.

Or, Curtea Europeană a menționat că - «Nu poate fi considerată «lege» decât o normă enunțată cu suficientă precizie, pentru a permite individului să-și corecteze conduita. [...] În special, o normă este previzibilă atunci când oferă o anume garanție contra atingerilor arbitrare ale puterii publice».

- cauza Amann c/a Elveției, din 16 februarie 2000, §56.

Totodată, Curtea Europeană a statuat imperativ că nivelul de precizie al legislației interne – «depinde într-o măsură considerabilă de conținutul actului normativ avut în vedere, domeniul pe care este menit să-l acopere, numărul și statutul celor cărora le este adresat».

- cauza Chorherr c/a Austriei, din 25 august 1993, §25.

Și - «Testul preciziei legii impune ca legea, în situațiile în care oferă o anumită marjă de discreție, să indice cu suficientă claritate limitele acesteia».

- cauza Silver și alții c/a Regatului Unit, din 25 martie 1983, §80.

În acest sens, se înțelege, că la elaborarea unui act normativ legiuitorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor de calitate. Astfel, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat clar, fluent și inteligibil, fără dificultăți sintactice și pasaje obscure.

Prin urmare, destinatarii trebuie să fie în măsură să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat doar în baza prevederilor care îl specifică, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică sau prin aplicarea actelor subordonate acestui act. De asemenea, se înțelege, că textul legislativ trebuie să corespundă și principiului unității materiei legislative sau corelației între textele regulatorii, pentru ca persoanele să-și poată adapta comportamentul la reglementările existente, ce exclud interpretări contradictorii sau concurența între normele de drept aplicabile. Astfel, legea trebuie să reglementeze în mod unitar, să asigure o legătură logico-juridică între dispozițiile pe care le conține, iar în cazul unor instituții juridice cu o structură complexă să prevadă elementele ce disting particularitățile lor.

Sau - previzibilitatea și claritatea constituie elemente **sine qua non** ale constituționalității unei norme, care în activitatea sa de legiferare acestea nicidecum nu pot fi omise.

La caz, nedeterminarea/necircumstanțierea expresă a conținutului termenului de "neaplicare" de către instanța de judecată a actului emis de o autoritate publică - **lasă loc arbitrarului, făcând posibilă aplicarea diferențială a normei legale criticate, de către instanțele judecătorești.**

Exemplificatoare în acest sens sunt hotărârea Judecătorei Economice de Circumscripție din 22 februarie 2011 și decizia Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2018 care prezintă total distinct modul de aplicare a normei criticate.

Astfel, **dacă în hotărârea din 22 februarie 2011** instanța admite argumentul potrivit căruia sancțiunea care operează ori de câte ori unui act administrativ îi lipsește o condiție esențială prevăzută de lege pentru adoptarea lui, constă în inexistența actului. Și astfel procesul-verbal de recepție finală și decizia de aprobare a acestuia au fost, în virtutea art.11 lit.k) Cod civil al RM (în vigoare până la 01.03.2019), neaplicate de către instanța de judecată, contravenind grav prevederilor legii. Or procesului-verbal de recepție finală și deciziei din 15.05.1998 (pct.1.7) le lipsesc elementele constitutive necesare și esențiale pentru formarea lor ca acte speciale. Prin urmare inexistența actelor administrative respective este efectul unei nulități într-atât de grave, din cauza că acestea nu prezintă nici măcar o umbră a unei aparențe de legalitate. Prin urmare, în timp ce actul administrativ se bucură de prezumția de legalitate, actul administrativ inexistent nu se mai bucură de această prezumție, motiv pentru care în primul caz actul este obligatoriu până la constatarea nulității sale, în timp ce în cel de-al doilea caz – incident speței noastre – acesta nu este din start obligatoriu. Așadar, ținând cont de forma agravată de invaliditate a procesului-verbal de recepție finală și deciziei din 15.05.1998 (pct.1.7), a fost declarată nulă înregistrarea dreptului de proprietate al SRL Maran asupra construcțiilor din str.Sarmizegetusa,12/1, în contextul în care înscrierea respectivă se întemeiază în totalitatea ei pe acte administrative inexistente, în acest sens nulitatea operând total, iremediabil, adică conform principiului desființării integrale – principiu cristalizat în adagiile: *qui contra legem agit, nihil agit*, precum și *quod nullum est, nullum producit effectum*.

Per contrario, independent de constatările instanței de fond, Curtea de Apel Chișinău a stabilit (fila 41 a deciziei din 13 decembrie 2018) că instanța de fond "a aplicat retroactiv prevederile art.217 din același cod și a invocat din oficiu nulitatea absolută a actelor civile și a dispus desființarea efectelor deja produse ale unor situații juridice stinse, care au avut loc sub imperiul Codului civil vechi din 1964".

Această lipsă de claritate, precizie și previzibilitate a sintagmei – "neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică" din cuprinsul art.16 alin.(10 lit.j) din Codul civil al RM, creează astfel premisa aplicării în mod deferit și într-o manieră discriminatorie, anume ca rezultat al unor interpretări și/sau aprecieri arbitrare din partea instanțelor judecătorești.

V. CERINȚELE AUTORULUI SESIZĂRII

15. Pentru considerentele expuse supra, respectuos solicit Curții Constituționale a Republicii Moldova:

- (1)

Exercitarea controlului constituționalității dispozițiilor art.16 alin.(1) lit.j) din Codul civil.
Textul de lege criticat având următorul cuprins:

Articolul 16 Cod civil al Republicii Moldova (publicat la data de 01 martie 2019 în Monitorul Oficial nr. 66-75) – Metodele de apărare a drepturilor civile:

- ”(1) Apărarea dreptului civil se face, în condițiile legii, prin: [...]
j) neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o autoritate publică”.

- (2)

Admiterea sesizării și excepției de neconstituționalitate a dispozițiilor articolului 16 alin.(1) Cod civil al Republicii Moldova, prin a declara: sintagma – ”neaplicarea de către instanța de judecată” din cuprinsul articolului 16 alin.(1) Cod civil al Republicii Moldova - neconstituțională.

VI. DATE SUPLIMENTARE REFERITOARE LA OBIECTUL SESIZĂRII

16. Careva data suplimentare referitoare la obiectul sesizării - nu sunt.

VII. LISTA DOCUMENTELOR

17. Toate actele (**inclusiv și acte judecătorești**) vizate în rubricile III și IV din prezenta sesizare, sunt anexate la materialele pricinii civile intentată la acțiunea înaintată de către S.R.L."Promeditatio" către "Sandex-Tehno"S.R.L., "Viromex-Com"S.R.L. și "Maran"S.R.L, privind recunoașterea construcțiilor ca neautorizate, declararea nulității actelor juridice, radierea înscrierilor, recunoașterea dreptului de folosință asupra terenului aferent, înlăturarea obstacolelor în folosința și posesia complexului imobiliar privat, demolarea construcțiilor neautorizate - dosarul nr. 2rac-312/19 (Curtea Supremă de Justiție).

VII. DECLARAȚIA ȘI SEMNATURA

18. Declar pe onoare că informațiile ce figurează în prezentul formular de sesizare sunt exacte. .

Locul: mun. Chișinău, Republica Moldova.

Data: 25 noiembrie 2019

- Verdeș Marina, administrator S.R.L. Promeditatio

Dosarul nr. 2rac-312/19

Prima instanță: Judecătoria Economică de Circumscripție (jud: S. Namașco)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: N. Budăi, L. Pruteanu, I. Muruianu)

ÎNCHEIERE

04 decembrie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Dumitru Mardari
Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Victor Burduh
Galina Stratulat

examinând cererea depusă de către administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Societatea cu Răspundere Limitată „Promeditatio” împotriva Societății cu Răspundere Limitată „Sandex-Tehno”, Societății cu Răspundere Limitată „Viromex-Com”, Societății cu Răspundere Limitată „Maran” cu privire la recunoașterea ca fiind neautorizate și ilegale construcțiile; anularea înregistrării dreptului de proprietate; declararea nulității contractelor de vânzare-cumpărare a complexului imobiliar; radierea din Registrul bunurilor imobile a drepturilor reale și grevărilor în privința imobilelor; recunoașterea lotului de teren ca parte componentă a terenului aferent construcțiilor; obligarea de a nu crea obstacole în posesia și folosința complexului imobiliar și obligarea demolării construcțiilor,

constată:

La 17 iunie 2010 și 23 noiembrie 2010, SRL „Promeditatio” s-a adresat cu cerere de chemare în judecată împotriva SRL „Sandex-Tehno” cu privire la înlăturarea obstacolelor în exercitarea dreptului de posesie și dispoziție asupra terenului aferent (f.d. 3-5, 18-35, vol. I).

Prin hotărârea din 22 februarie 2011 a Judecătoriei Economice de Circumscripție cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Promeditatio” a fost admisă integral:

- s-a recunoscut ca fiind neautorizate și ilegale construcțiile cu numerele cadastrale 0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07 și 0100110.005.08, situate în mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1;

- s-a declarat nulă înregistrarea dreptului de proprietate al SRL „Maran” asupra construcțiilor cu numerele cadastrale 0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07 și 0100110.005.08 și a terenului cu numărul cadastral 0100110.005, situate în mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1;
- s-a declarat nul contractul de vânzare-cumpărare nr. 1306 a complexului imobiliar din mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1, încheiat la 09 aprilie 2004 între SRL „Maran” și SRL „Viromex-Com”;
- s-a declarat nul contractul de vânzare-cumpărare nr. 679 a complexului imobiliar din mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1, încheiat la 30 aprilie 2009 între SRL „Viromex-Com” și SRL „Sandex-Tehno”;
- s-a dispus de a radia din Registrul bunurilor imobile toate drepturile reale și grevările referitoare la imobilele din str. Sarmisegetusa, 12/1, cu numerele cadastrale 0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07, 0100110.005.08 și terenul cu numărul cadastral 0100110.005;
- s-a recunoscut dreptul SRL „Promeditatio” de posesie și folosință asupra lotului de teren cu suprafața de 0,153 ha din str. Sarmisegetusa 12/1, mun. Chișinău;
- s-a recunoscut lotul de teren cu suprafața de 0,153 ha din str. Sarmisegetusa 12/1, mun. Chișinău ca parte componentă a terenului aferent construcțiilor cu numerele cadastrale 0100110.214.01 și 0100110.214.02 din str. Sarmisegetusa 12, mun. Chișinău pentru înregistrarea în Registrul bunurilor imobile de către organul cadastral prin comasarea loturilor cu numerele cadastrale 0100110.214 și 0100110.005 utilizate în procesul tehnologic de către SRL „Promeditatio”;
- s-a obligat SRL „Maran”, SRL „Viromex-Com” și SRL „Sandex-Tehno” să nu creeze obstacole SRL „Promeditatio” în posesia și folosința complexului imobiliar din str. Sarmisegetusa 12, mun. Chișinău, format din construcțiile cu numerele cadastrale 0100110.214.01 și 0100110.214.02 și terenul aferent utilizat în procesul tehnologic;
- s-a obligat SRL „Maran” să demoleze construcțiile neautorizate cu numerele cadastrale 0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07 și 0100110.005.08, situate în mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1 (f.d. 112-113, 114-126, vol. I).

Prin încheierea din 11 aprilie 2011 a Judecătoriei Economice de Circumscripție a fost admisă cererea SRL „Promeditatio” privind anularea măsurilor de asigurare, au fost anulate măsurile de asigurare aplicate asupra construcțiilor și terenului amplasat în mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa 12/1, prin încheierea nr. 2e-9413/10 din 18 iunie 2010 și a fost înștiințat Oficiul Cadastral Chișinău despre anularea măsurilor de asigurare aplicate prin încheierea din nr. 2e-9413/10 din 18 iunie 2010, cu radierea interdicției

înregistrate la 13 septembrie 2010 asupra complexului imobiliar din str. Sarmisegetusa 12/1, mun. Chișinău (f.d. 128-129, vol. I).

Nefiind de acord cu hotărârea primei instanțe, la data de 19 mai 2014, SRL „Sandex-Tehno” a depus apel împotriva hotărârii din 22 februarie 2011 a Judecătorei Economice de Circumscripție, iar la 21 ianuarie 2015 - apel suplimentar împotriva aceleiași hotărâri (f.d. 133-138, 231-233; vol. I).

La 21 mai 2014, SRL „Maran” a depus apel împotriva hotărârii din 22 februarie 2011 a Judecătorei Economice de Circumscripție, solicitând repunerea în termenul de atac, admiterea apelului, cu trimiterea cauzei la rejudecare conform prevederilor art. 388 alin. (1) lit. b) Codul de procedură civilă (f.d. 147-152 vol. I).

Prin decizia din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, au fost admise apelurile declarate de SRL „Sandex-Tehno” și SRL „Maran”, s-a casat hotărârea din 22 februarie 2011 a Judecătorei Economice de Circumscripție și a fost pronunțată o nouă hotărâre după cum urmează:

S-a respins, din lipsă de temei, cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Promeditatio” împotriva SRL „Sandex-Tehno”, SRL „Viromex-Com” și SRL „Maran” cu privire la recunoașterea construcțiilor ca fiind neautorizate, declararea nulității actelor juridice, radierea înscrierilor, recunoașterea dreptului de folosință asupra terenului aferent, înlăturarea obstacolelor în folosința și posesia complexului imobiliar privat, demolarea construcțiilor neautorizate și anume:

Construcțiile cu numerele cadastrale 0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07 și 0100110.005.08, situate în mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1.

Cu privire la declararea nulă a înregistrării dreptului de proprietate al SRL „Maran” asupra construcțiilor cu numerele cadastrale 0100110.005.01-08 și a terenului cu numărul cadastral 0100110.005, situate în mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1.

Cu privire la declararea nulă a contractului de vânzare-cumpărare nr. 1306 a complexului imobiliar din mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1, încheiat la 09 aprilie 2004 între SRL „Maran” și SRL „Viromex-Com”.

Cu privire la declararea nulă a contractului de vânzare-cumpărare nr. 679 a complexului imobiliar din mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1, încheiat la 30 aprilie 2009 între SRL „Viromex-Com” și SRL „Sandex-Tehno”.

Cu privire la radierea din Registrul bunurilor imobile a tuturor drepturilor reale și grevărilor în privința imobilelor din str. Sarmisegetusa, 12/1, mun. Chișinău, construcțiile cu nr. 0100110.005.01-08 și a terenului cu numărul cadastral 0100110.005.

Cu privire la recunoașterea lotului de teren cu suprafața de 0,153 ha din str. Sarmisegetusa 12/1, mun. Chișinău ca parte componentă a terenului aferent construcțiilor cu numerele cadastrale 0100110.214.01 și 0100110.214.02 din str. Sarmisegetusa, 12, mun. Chișinău pentru înregistrarea în Registrul bunurilor imobile, de către Agenția Servicii Publice, prin comasarea loturilor cu numerele

cadastrale 0100110.214 și 0100110.005, utilizate în procesul tehnologic de către „Promeditatio” SRL.

Cu privire la obligarea SRL „Maran”, SRL „Viromex-Com” și SRL „Sandex-Tehno” să nu creeze obstacole în posesia și folosința complexului imobiliar din str. Sarmisegetusa 12, mun. Chișinău format din construcțiile cu numerele cadastrale 0100110.214.01 și 0100110.214.02 și terenul aferent utilizat în procesul tehnologic.

Cu privire la obligarea SRL „Maran” să demoleze construcțiile neautorizate cu numerele cadastrale 0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07 și 0100110.005.08, situate în mun. Chișinău, str. Sarmisegetusa, 12/1.

Conform art. 390 alin. (31) Codul de procedură civilă s-a dispus întoarcerea executării hotărârii din 22 februarie 2011 a Judecătorei Economice de Circumscripție, prin anularea și radierea tuturor înscrisurilor și intabulărilor efectuate la Departamentul cadastral al Agenției Servicii Publice în baza hotărârii casate, inclusiv: radierea înscrierilor din Registrul Bunurilor Imobile cu privire la dreptul de proprietate (folosință) al „Promeditatio” SRL asupra bunului imobil cu nr. cadastral 0100110.005 și restabilirea înscrierilor în Registrul Bunurilor Imobile cu privire la dreptul de proprietate al SRL „Sandex-Tehno” asupra bunurilor imobile cu numerele cadastrale 0100110.005, 0100110.005.01, 0100110.005.02, 0100110.005.03, 0100110.005.04, 0100110.005.05, 0100110.005.06, 0100110.005.07 și 0100110.005.08, potrivit situației de până la executarea hotărârii din 22 februarie 2011 a Judecătorei Economice de Circumscripție.

Nefiind de acord cu decizia instanței de apel, la 12 martie 2019, SRL „Promeditatio”, a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și menținerea hotărârii din 22 februarie 2011 a Judecătorei Economice de Circumscripție.

La 26 noiembrie 2019 administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, a depus cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, prin care a solicitat emiterea unei încheieri asupra ridicării excepției de neconstituționalitate privind controlul constituționalității prevederilor art. 16 alin. (1) lit. j) din Codul civil.

Examinând cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate depusă de către administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată necesitatea ridicării excepției de neconstituționalitate cu sesizarea Curții Constituționale.

În conformitate cu art. 12¹, alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea legilor, a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională.

La ridicarea excepției de neconstituționalitate și sesizarea Curții Constituționale, instanța nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei

sesizării sau asupra conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea întrunirii următoarelor condiții:

a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art.135 alin.(1) lit.a) din Constituție;

b) excepția este ridicată de către una din părți sau reprezentantul acesteia ori este ridicată de către instanța de judecată din oficiu;

c) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei;

d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Așadar, pentru ridicarea excepției de neconstituționalitate, cu sesizarea Curții Constituționale, sunt necesare întrunirea, cumulativ, a condițiilor strict-obligatorii prevăzute la art. 12¹, alin. (2) al Codului de procedură civilă.

În speță, obiectul cererii de ridicare a excepției de neconstituționalitate constituie prevederile art. 16, alin. (1), lit. j) din Codul civil.

Prin prisma art. 135, alin. (1), lit. a) din Constituția Republicii Moldova în colaborare cu art. 4 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317-XIII din data de 13 decembrie 1994 rezultă că Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui Republicii Moldova, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, precum și a tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Colegiul atestă că obiectul excepției de neconstituționalitate face parte din categoria actelor cuprinse la articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, excepția este ridicată de către administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, care este parte a prezentului litigiului, iar prevederile contestate sunt aplicabile cauzei.

Totodată, s-a constatat că o hotărâre anterioară a Curții Constituționale, având ca obiect prevederile invocate de solicitant nu există, motiv din care cererea privind ridicarea excepției de neconstituționalitate urmează a fi admisă.

Instanța de recurs menționează că cererea de sesizare a Curții Constituționale privind verificarea constituționalității normelor indicate supra, depusă de către administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, constituie o prerogativă a părții din proces, iar prin ignorarea excepției de neconstituționalitate și rezolvarea litigiului fără soluționarea prealabilă a excepției de către Curtea Constituțională, judecătorul ordinar ar dobândi prerogative improprii instanței judecătorești, ceea ce este inadmisibil.

Cu referire la acest aspect, Colegiul subliniază că obiectul recursului cu care a fost sesizată instanța de recurs îl constituie decizia din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost admise apelurile declarate de SRL „Sandex-Tehno” și SRL „Maran”, casată hotărârea din 22 februarie 2011 a Judecătoriei Economice de Circumscripție și a fost pronunțată o nouă hotărâre prin care s-a respins, din lipsă de temei, cererea de chemare în judecată depusă de SRL „Promeditatio” împotriva SRL „Sandex-Tehno”, SRL „Viromex-Com” și SRL „Maran” cu privire la recunoașterea construcțiilor ca fiind neautorizate, declararea nulității actelor juridice, radierea înscrierilor, recunoașterea dreptului

de folosință asupra terenului aferent, înlăturarea obstacolelor în folosință și posesia complexului imobiliar privat, demolarea construcțiilor neautorizate.

Pentru a decide astfel, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău, a reținut, cu referire la prevederile art. 11 Cod civil (în redacția Legii nr.1107-XV din 06.06.2002), că prima instanță, pentru a admite acțiunea și a justifica desființarea dreptului de proprietate al pârâților, a invocat din oficiu nulitatea absolută a Deciziei nr. 16/17-5 din 20 iunie 1996, emisă de Primăria mun. Chișinău privind darea în arendă a lotului de pământ de 0,15 ha pentru un termen de 5 ani pârâtei „Maran” SRL, a contractului de arendă funciară nr.665/96 din 22 iulie 1996, încheiat în baza acestei decizii între Primăria Chișinău și „Maran” SRL, a pct.1.7 din Decizia nr. 10/62 din 15 mai 1998, emisă de Primăria mun. Chișinău cu privire la recepționarea obiectivelor și transmiterea lor la balanță; a Deciziei nr.9/19-8 din 26 aprilie 1999, emisă de Primăria mun. Chișinău privind darea în arendă a lotului de pământ de 0,16 ha pentru un termen de 25 de ani pârâtei „Maran” SRL, a contractului de arendă funciară nr.2008/99 din 28 iulie 1999, încheiat în temeiul acestei decizii între Primăria mun. Chișinău și „Maran” SRL, a autorizației de construire nr.152/97 din 22 noiembrie 1997 eliberată de Primăria mun. Chișinău în beneficiul „Maran” SRL, a contractului nr.1276 din 07 aprilie 2004 de vânzare-cumpărare a terenului aferent cu suprafața de 0,153 ha, încheiat între Primăria mun. Chișinău și „Maran” SRL.

Totodată a indicat că, contrar cerințelor legale, din art. 6 Cod civil (în redacția Legii nr.1107-XV din 06.06.2002), cu privire la inadmisibilitatea extinderii retroactive a legislației civile, judecătorul fondului a aplicat retroactiv prevederile art. 217 din același cod și a invocat din oficiu nulitatea absolută a actelor civile și a dispus desființarea efectelor deja produse ale unor situații juridice stinse, care au avut loc sub imperiul Codului civil vechi din 1964.

Astfel, instanța de apel a stabilit că, ilegal, după expirarea unor intervale mari de timp cuprinse între 15 ani, în privința deciziei Primăriei mun. Chișinău nr. 16/17-5 din 20 iunie 1996 și a contractului de arendă funciară nr.665/96 din 22 iulie 1996, încheiat în baza acestei decizii între Primăria mun. Chișinău cu „Maran” SRL, au fost din oficiu declarate nule acte cu caracter civil și, pe motive de subsecventă, la împlinirea aproximativă a 7 ani a fost declarată nulitatea absolută, a contractului nr.1276 din 07 aprilie 2004 de vânzare-cumpărare a terenului aferent cu suprafața de 0,153 ha, încheiat între Primăria mun. Chișinău și „Maran” SRL.

Prin urmare, prevederile legale a căror control de constituționalitate se solicită de către administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, sunt pertinente soluționării litigiului dedus judecății, ori excepția de neconstituționalitate este ridicată asupra prevederilor 16, alin. (1), lit. j) din Codul civil/ art. 11, lit. k) Cod civil (în redacția Legii nr. 1107-XV din 06.06.2002).

În urma celor relatate Colegiul civil comercial și contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite cererea depusă de către administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate a sintagmei „neaplicarea de către instanța de judecată a actului ce contravine legii emis de o

autoritate publică ” din art.16, alin. (1) lit. j) Cod civil / art. 11, lit. k) Cod civil (în redacția Legii nr. 1107-XV din 06.06.2002).

În conformitate cu art. 12¹, art. 269-270 ale Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Se admite cererea depusă de către administratorul Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate.

Se transmite Curții Constituționale sesizarea administratorului Societății cu Răspundere Limitată „Promeditatio”, Verdeș Marina, privind controlul constituționalității prevederilor art. 16 alin. (1) lit. j) Cod civil / art. 11, lit. k) Cod civil (în redacția Legii nr. 1107-XV din 06.06.2002).

Se amână examinarea cauzei în ordine de recurs până la pronunțarea Curții Constituționale asupra sesizării privind excepția de neconstituționalitate.

Încheierea nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele ședinței,
judecătorul

Dumitru Mardari

judecătorii

Ala Cobăneanu

Svetlana Filincova

Victor Burduh

Galina Stratulat

Copia corespunde originalei

Judecător

